

БОРОТЬБА РАДЯНСЬКОГО РЕЖИМУ З НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИМ РУХОМ НА НАДВІРНЯНЩИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1940-Х РОКІВ

Після закінчення Другої світової війни радянський режим зміг організувати систематичні й широкі заходи, спрямовані на знищення УПА. Активну участь у цих акціях брали органи держбезпеки СРСР. Щоб залякати західноукраїнське населення й позбавити УПА підтримки народу, НКВС застосовував цілий ряд жорстоких тактичних заходів. Він виселяв людей із районів розташування баз УПА, депортуючи до Сибіру сім'ю кожного, хто був пов'язаний з опором, і навіть цілі села. Щоб дискредитувати партизанів, загони НКВС перевдягалися в форму УПА й грабували, гвалтували та мордували українських селян. Також більшовики засипали партизанів пропагандистськими листівками про безнадійність їхнього становища, пропонуючи амністію.

Тому не дивно, що на Станіславщині виникає збройний супротив окупантам. Лев Шанковський заявляє, що Станіславщина займає перше місце між областями за масовістю, організованістю й активністю у національно-визвольній боротьбі в середині ХХ ст. Там 29 січня 1946 року загинув командир ТВ – 21 “Гуцульщина” майор УПА Микола Яворський-“Козак”; 24 лютого цього ж року Василь Андрусак-“Різун” загинув у Чорному лісі. Більшовики переходять до нової тактики боротьби з повстанцями, переманюючи на свою сторону перевертнів. Одночасно підпілля і боївки УПА зазнають значних втрат. У лютому 1947 р. розбито курінь “Прута”. За період з 1944 р. до 1 квітня 1948 р. воєнний трибунал по Станіславській області засудив за “ізмєну родіне” 11667 осіб, переважно членів ОУН і УПА; було виселено 5072 сім'ї¹.

Жорстокий терор, масове вивезення населення, яке підтримувало УПА, до Сибіру, провокаційні акції, величезна кількісна перевага привели до того, що наприкінці 40-х років збройний опір пішов на спад. Сотні УПА, як такі, не існували, фактично були боївки і підпілля ОУН, які проводили здебільшого пропагандистську роботу, хоча окремі бойові сутички продовжувалися до середини 50-х років. У важких умовах окремі відділи УПА вели боротьбу впродовж 1952 і до 1953 рр.²

У березні 1944 р. вийшов наказ до військових підрозділів 60-ї армії I-го Українського фронту: в звільнених районах західних областей України з 15 березня 1944 р. здійснювати мобілізацію чоловічого населення 1894 – 1926 років народження включно. За документальними даними тих часів, тільки у 1944 р. в Станіславській області було мобілізовано до лав Червоної армії понад 50 тисяч чоловіків, незважаючи на активний опір военкоматам з боку ОУН та УПА. Підпільна мережа також створила спеціальну мобілізаційну референтуру на різних адміністративних рівнях та, на відміну від окупантів, на добровільних засадах.

У серпні 1944 р. ЦК КП(б)У ухвалив рішення “Про передачу рештків партизанської дивізії Ковпака до складу НКВС”, щоб домогтися “якнайшвидшої ліквідації націоналістичних банд”. З цього часу почався відлік звірствам енкаведистів, затьмарений ма-

совими вбивствами західноукраїнського населення під виглядом псевдобойовок ОУН-УПА та СБ. Пізніше до цих загонів долучилися завербовані командири УПА, члени Проводу ОУН, працівники СБ ОУН, які потрапили в полон до чекістів. До 20 червня 1945 р. на теренах західноукраїнських областей під виглядом “спецбойовок УПА” діяло 156 військових груп. Свавільля, провокації, вбивства впродовж 1943 – 1948 рр. були настільки масштабними, що 15 лютого 1949 р. військовий прокурор військ МВС Кошарський змушений був звернутися до Микити Хрущова з доповідною запискою “Про факти порушення соціалістичної законності в діяльності так званих спеціальних груп МГБ”³.

Як відомо, командування повстанців, аналізуючи ситуацію в Європі і розуміючи, що УПА проти такої сили, яка перемогла в 1945 р. озброєну до зубів фашистську Німеччину, не встоїть, а світ мовчки спостерігає, не усвідомивши, яку загрозу несе йому червона навала, пропонував: іти з повинною та працювати для України, зберігши людський ресурс; з боями прориватися на Захід і там, на чужині, продовжувати боротьбу вже без зброї; до останнього подиху боротися з ворогом на своїй території. Тому чимало учасників визвольної боротьби легалізувались, однак не ставали зрадниками. Але були такі, які ціною життів своїх побратимів купували у ворога власне життя і добробут своїх родин, а також таємно співпрацювали з ворогом, продовжували перебувати в лавах УПА, видаючи на тортури і смерть керівників підпілля⁴.

Окупаційний режим пильно стежив за всіма подіями, соціально-економічним станом і вів облік усіх заходів, які були спрямовані на знищення народного супротиву, зокрема й на Надвірнянщині. Ця інформація збереглась в численних документах другої половини 1940-х років. Наприклад, у “Доповідній записці радянського керівництва Надвірнянського району секретарю Станіславського обкому партії М. Слоню про соціально-економічне становище Надвірнянщини та політичні настрої серед населення в липні 1945 р.” зазначено, що за період з 1 січня до 19 травня 1945 р. у районі було 11 “бандпроявів”. За цей час було проведено чекістсько-військових операцій – 8, засад – 11. У результаті проведених операцій і засад затримано – 198, з них арештовано учасників ОУН і УПА – 26, вбито бандитів – 43, поранено – 11. Для посилення боротьби і виявлення бандоунівського підпілля і бандформувань по району з 19 травня до 20 липня 1945 р. було проведено 4 військових операції і 27 чекістських за участю партактиву, а також 45 засад, в результаті яких: вбито 23 бандити, 7 поранено, 6 взято в полон, арештовано 45 оунівців і бандитів. З’явилися з повинною 211, з них 21 член ОУН, 22 члени УПА. Зазначалося, що в місті Надвірна є чимало колишніх чиновників, духовенство, церковники, які підтримують зв’язок з оунівським підпіллям і бандами УПА, яким постачають продукти, одяг, медикаменти і займаються збором шпигунських свідчень, що підтверджено показами звинувачених “Квітки” і “Віри” (станичної м. Надвірна). За звітний період у м. Надвірній було ліквідовано два підпілля ОУН, заарештовано 18 учасників організації. Додатково відкрито оперативні справи, за якими проходять 48 осіб. Паралельно з оунівським підпіллям на території міста Надвірна оперувала боївка з 12 осіб, під керівником якої є “Байда”. У результаті оперзаходів “Байда” і два учасники були вбиті, три полонені, три прийшли з повинною, а решта знаходяться на нелегальному становищі. В селі Пнів створено групи самооборони з метою попередження бандитських нападів на село. Наново завербована сітка агентів збільшилась на 24%⁵.

Згідно з “Довідкою начальника Надвірнянського НКВС секретарю Надвірнянського райкому партії про результати боротьби з ОУН-УПА на території району за

1 – 18 липня 1945 р.”, було проведено таку роботу: створені з числа співробітників РВ НКВС окремі гарнізонні війська, винищувальні батальйони і групи самозахисту – опергрупи. Проведено 7 операцій. Інші операції були безрезультатними. Крім того, опергрупи проводили засади по вразливих місцях. Також за період з 9 липня до 18 липня 1945 р. з'явилося з повинною 114 людей⁶.

У кожному селі стояли військові гарнізони, були групи місцевих “стрибків”. Протистояння повстанців з військами НКВС набирає широкого масштабу. 4 грудня 1944 р. у селі Пасічна (урочище Перенизь) у нерівному бою з більшовиками загинуло 26 вояків УПА. Сьомого січня 1945 р. відбувся запеклий бій в Горішньому Майдані сотні “Чайки” з енкаведистами. Втрати з обох боків були великі. 13 січня 1945 р. сотня “Дуденка” в селі Чорний Потік на горі Погар вела бій з регулярною частиною радянських військ – і знову втрати з обох сторін були великими. 14 березня 1945 р. в селі Білі Ослави смертю героя загинув, прикриваючи відхід товаришів, керівник СБ надрайонного проводу ОУН Василь Бойчук-“Пісня”.

Для того, щоб вивідати інформацію і скомпроментувати повстанців, чекісти використовували такий метод, як “бочка”, коли переодягнуті енкаведисти “визволяли патріотів”. Останні, не знаючи про провокацію, розповідали потрібну інформацію – після цього вони ставали сексотами, бо самі розуміли, що їх знищить СБ. Підставляли керівників сотень, станиць, боївків, підкидаючи СБ компромат про “зраду” для того, аби вони пізніше були знищені СБ ОУН.

На Надвірнянщині використовувалися такі ж методи боротьби з повстанцями. Наприклад, у довідці, що стосується оперативної роботи РВ НКДБ з грудня 1945 до 12 січня 1946 рр., вказуються агенти “Алім”, “Таня”, “Маша”, агент В., завербований і направлений для проникнення в Крайовий провід. За районним провідником “Морозом” пильно стежили агенти “Правда”, “Рада”, інформатори, тобто “стукачі” – “Максим”, “Семен”, “Алім”. Для знищення лоівки “Вовка” була задіяна агентурно-інформаційна сітка у складі таких агентів: “Ігла”, “Куст”, “Тричко”, “Кривоніс”, “Лесник”, “Діана”, “Василь” та ін. У таких надзвичайно важких умовах, пов'язаних з жорстокими репресіями, провокаціями, зрадою відділи УПА і підпілля ОУН продовжують діяти, хоча несуть значні втрати⁷.

Із “Донесення агента радянських спецслужб про ситуацію в оунівському підпіллі та загонах УПА на території Надвірнянського району від 19 лютого 1946 року” (Агентурне донесення “Остапа”) відомо, що “в останній час” у присілках с. Пасічна з'явилась чота курінного “Іскри” для заготівлі продуктів. Багато членів ОУН і навіть учасники боївків СБ з'являються з повинною. Звісно, це не означає, що ОУН ліквідована і люди змінили свої погляди, – це просто тактичний маневр (“навіщо сидіти в лісі в поганих умовах і ризикувати життям, якщо можна ту саму роботу виконувати легально”). Щоб населення не мало контактів з органами радянської влади, введені так звані десятихатські. Це означає, що на кожних десять хат була одна довірена особа, яка головою відповідала за своєчасні донесення в СБ про все, що відбувалося⁸.

Про деякі факти боротьби органів НКВС з визвольним рухом описано повстанцями з Чернівецьчини у липні 1946 р.: “Однією з широко практикованих органами НКВД і НКГБ форм боротьби з нашим рухом є провокаційні боївки. Комплектуються вони переважно в більшій кількості з того хідного елемента, який в протязі 1944 – 1945 рр. відсіявся від Організації і пішов з “повинною”. При комплектуванні важливу роль відіграють чергові моменти: 1) кількість і розміри поступків перед радянською владою в зв'язку з чим настирлива вимога обділитись чинами і активною боротьбою з нашим

рухом; 2) боєві якості, розміри обізнаности з тактикою і методами нашої боротьби [...]. Поряд із цією діяльністю працівники НКВД намагаються запламувати наш рух погромницькими і грабунковими вчинками, які самі інспірують”⁹.

Зі “Звіту за III квартал 1948 р. Окружної референтури СБ Буковини” дізнаємось також про такі методи роботи МВС – МДБ по боротьбі з революційним визвольним рухом: введено масову агентуру різного призначення, так званих секретних осведомителів. Є випадки, що оперативні групи переодягають у цивільне, навіть і в жіночий одяг, й слідкують теренами за повстанцями. Провокативні боївки ходять селами, де перед населенням вдають зі себе повстанців, що відбилися від своїх відділів і шукають зв’язку з місцевими підпільниками, а селянам говорять, щоб їх пов’язали і, крім того, погрожують повішанням, якщо про їхню появу зголосять більшовикам. Члени таких боївок – це колишні учасники революційного підпілля. Дуже часто такими боївками командує офіцери з області. Стероризоване населення, не знаючи, з ким має до діла, часто потрапляє в розпуку, бо не знає, що робити: зголошуватися чи мовчати. Бували випадки, коли господар не зголосив, пізніше був арештований і шантажем завербований на співпрацю з органами МДБ¹⁰.

Про повнішу картину боротьби радянського режиму з оунівським підпіллям та воюючими УПА на Надвірнянщині дізнаємось з численних довідок, доповідних записок, звітів органів МВС-МДБ періоду 1945 – 1947 рр. Зокрема, “Довідка, підготовлена начальником Надвірнянського райвідділу міліції Шитіковим, про результати боротьби з оунівським підпіллям у Надвірнянському районі від 25 березня 1946 року” деталізує кількість чекістсько-військових операцій, під час яких розкрито і знищено 9 бункерів, вбито 36 учасників оунівського підпілля, взято в полон 8 осіб, при цьому повністю ліквідовані надрайонна і районна СБ, станична організація в присілку Зелениця. Крім того, знищено 4 бункери з провізією ОУН та УПА. Повністю ліквідовані станичні організації в селах Лоева і Стримба, в результаті чого арештовано 33 учасники підпілля ОУН і передані до військового трибуналу. За період з 1 січня до 25 березня 1946 р. арештовано і вбито 83 учасники оунівського підпілля. У результаті проведеної оперативної комбінації виведено з підпілля 7 учасників районної боївки СБ, керівник сотні “Завзятий” і 6 рядових учасників ОУН. Однак оунівське підпілля повністю не ліквідовано і є декілька малих груп, які діють спільно з УПА, а саме: 1) боївка “Сірого” – Пирожука Михайла (4 особи); 2) районна боївка СБ в складі 2-х осіб, керівником якої є “Вовк” – Романюк Дмитро Федорович, уродженець села Лоева, діє в лісних масивах цього села; 3) підрайонний провідник “Мороз” – Цапей Іван Петрович, уродженець с. Зелена і з ним 2 чоловіки особистої охорони діють в лісних масивах с. Зелена; 4) станичний “Мартин” – Будзак Микола, уродженець села Стримба і з ним троє людей. Для повної ліквідації вищеназаних залишків оунівського підпілля і бандгруп УПА РВ НКВС розробив план оперативно-військових заходів із завданням до 1 квітня 1946 р. ліквідувати ці групи¹¹.

Згідно з “Спецдонесенням керівництву УРСР про результати чекістсько-військової операції “Обрив” – з ліквідації загонів УПА в Делятинському районі від 15.04.1946 року”, на основі зібраних даних 27 грудня 1945 р. було заведено агентурну справу “Обрив” по розробці учасників “ОУН-УПА” в селах, які прилягають до станції Делятин – Заріччя, Любіжня, Лоева, Погребнич, Луг, Шевелівка, Посіч та ін. Станом на 15 квітня 1946 р. були такі результати справи: здобуто п’ять агентів, також використовується агентурна боївка з трьох колишніх бандитів. За весь час виявлено і взято в розробку 83 особи – учасники ОУН і УПА. Далі зазначено всі прізвища, імена, псевда осіб, які підпали під каральні операції, арешти тощо¹².

У “Довідці, складеній начальником Надвірнянського районного відділення МВС Лук’яненком, про проведену відділенням роботу у першому кварталі 1946 р. і зокрема по боротьбі з ОУН та УПА від 18 квітня 1946 р.” вказано число проведених чекістсько-військових операцій, засідок, прочісувань, приманок, подана кількість вбитих і поранених, затриманих, в тому числі посібників та членів ОУН. До довідки додавалася зведена таблиця з даними¹³. У “Доповідній записці начальника Надвірнянського районного відділення МВС Шитікова начальника управління МДБ по Станіславській області полковнику Михайлову про обставини розкриття підпільної оунівської організації у м. Надвірна від 25 квітня 1946 р.” описано деталі агентурної справи “Заграва”. Розповідається про опрацювання Шуфлина Анатолія, допити і звинувачення його у контрреволюційній діяльності, а також виявлення інших учасників підпілля ОУН з міста Надвірна, в основному жіноцтва з детальним описом даних та діяльності підпільників. За цією справою арештовано 4 особи¹⁴.

З “Довідки про ліквідацію в м. Надвірна підпільної оунівської організації серед учнів старших класів від 12 травня 1946 р.” дізнаємось, що в Надвірній було розкрито дві молодіжних організації. Першу організувала Марія Степанівна Гринішак-“Заграва”, яка з 1945 р. перейшла на нелегальне становище. У справі арештовано 8 осіб. Друга молодіжна організація (7 осіб) діяла під керівництвом Устини Степанівни Келеман. Реалізацію цієї справи планували у першій половині червня 1946 р.¹⁵

У “Довідці Надвірнянського відділення МВС про наявність на території району боївок УПА, нелегалів та антирадянськи налаштованих осіб від 25 грудня 1946 року” подано детальну інформацію про боївки, формування, членство, місця розташування та заведені агентурні справи. Зокрема, викрито діяльність всіх боївок, які діяли на той час в межах району. А саме: 1) районний провід ОУН з місцем перебування в селі Зелена і його околицях, керівник – Іван Петрович Цапей-“Мороз”; 2) районна “бандбоївка” СБ “Вовка” – Романюка Дмитра Федоровича (територія діяльності – села Пнів, Лоева, Стримба, Пасічна і Зелена); 3) підрайонний провід ОУН у селі Пнів, який очолював районний господарчий ОУН Броніслав Іванович Юркевич, псевдо “Дзвін”; 4) оунівська підпільна станична організація села Стримба, керівником якої був “Мартин” – Будзак Микола Іванович; 5) Пасічнянська оунівська підпільна організація з (с.Пасічна) під керівництвом “Милого” – Грабівчука Михайла Івановича.

Також наведено дані про поодиноких “бандитів” УПА із зазначенням прізвищ, імен, тих, які “легалізувались”, тощо. Описано помісячно “бандпрояви”, де вказано діяльність, атентатибоївки СБ “Вовка”. Згідно з довідкою, Надвірнянський район був розділений на три ділянки із закріпленими відповідальними. Розроблено заходи з вербування та ліквідації проводу ОУН¹⁶.

Про районних провідників і підпільні організації зазначено також в “Довідці начальника Надвірнянського РВ МВС Пашкевича про результати боротьби з оунівським підпіллям та загонами УПА від 30 січня 1947 р.”¹⁷.

Різноманітними були і методи протистояння українських повстанців радянському режимові, зокрема, діяльність Служби безпеки ОУН, головним завданням якої була боротьба з радянськими агентами, провокаторами, зрадниками. У 1944 – 1945 рр. на Надвірнянщині діяли “Бродич”, “Варнак”, “Сулима” – повітовий СБ Станіславського надрайону Григорій Вацеба; “Пісня” – Василь Бойчук (сmt. Делятин) – надрайонний провідник СБ 1944 – 1945 рр.; “Партизан” – Бойчук Михайло (с. Цуцилів), 1945 – 1947 рр.; Василь Сікач- “Левко” (с. Тисменичани); Дмитро Романюк-“Вовк” (с. Лоева); Ілько Ференчук-“Богун” (с. Зелена); Василь Чумбей-“Веселий” (с. Цуцилів)¹⁸.

Яскравим прикладом боротьби радянської системи з підпіллям і учасниками УПА на Надвірнянщині є переслідування і подальша ліквідація керівника боївки СБ Дмитра Романюка-“Вовка”. Про те, що “Вовк” був знаний на Надвірнянщині та становив серйозну небезпеку для енкаведистів і запродавців, свідчить та увага, яку в доповідних записках і довідках з оперативно-агентурної роботи у Надвірнянському районі йому надавалася. Він був практично в курсі всіх подій, які відбувались на теренах краю, оперативно доповідав керівництву про них¹⁹.

У збірнику документів і матеріалів Українського національно-визвольного руху на Прикарпатті є звіт стрільця “Вовка” (Дмитра Романюка) від 22 червня 1946 р. про ліквідацію колишнього командира сотні УПА, який перейшов з повинною на сторону більшовиків. Д. Романюк засвідчив, що з приходом більшовиків у 1944 р. Микола Свідчук (Свідрук) вступив до УПА. Оскільки був підстаршиною польського війська, йому довірили в УПА вишколювати рій. Згодом став командиром чоти, а потім – сотенним. Зимою 1945 – 1946 рр. Свідчук-“Завзятий” зголосився з “повинною” до більшовиків. Став командиром районної оперативної спецгрупи. В звіті описано атентат на “Завзятого”, який виконали три стрільці з РЕВ СБ – “Вовк”, “Мартин” та “Лис”. Опис вказує, що біля хати Миколи Свідчука була також автомашина з більшовиками, яких арештувало НКВС за підозрою у вбивстві “Завзятого”²⁰.

Дмитро Романюк народився 1922 р. у селі Лоева в багатодітній сім'ї. Закінчив 7 класів Делятинської школи, навчався у Станіславській гімназії, добре володів німецькою мовою. З початком німецько-радянської війни мобілізований німцями у так званій “баудінст” – трудові табори, які працювали для потреб рейху. В 1943 р. стає членом ОУН. За завданням проводу поступає на службу в українську поліцію, щоб мати більше можливості легально володіти даними розвідувального характеру. Будучи на службі в поліції, він у тому ж році разом з представником крайового проводу Миколою Байляком-“Перуном”, районним провідником Василем Маланюком-“Духом”, військовим референтом Михайлом Лукачем-“Цяпкою” створили на теренах Надвірнянщини загони Української народної самооборони (УНС). Коли радянські війська починають звільняти Галичину, Романюк за завданням проводу повернувся в рідні краї. Очолив боївку СБ спеціального призначення (боротьба з енкаведистами, шпигунами, диверсантами, зрадниками). Район дій лоївки – в основному терени Лоевої, Стримби, Пньова, Пасічної, Зеленої.

Склад боївки “Вовка” постійно змінювався в залежності від ситуації. Вона нараховувала 16 осіб улітку 1945 р. і 4 – 6 осіб улітку 1947 р. На боївку СБ “Вовка” заведено агентурне опрацювання № 260 під назвою “Розбійники”²¹.

У “Довідці Надвірнянського відділення МВС від 25 грудня 1946 р.” детально описано план ліквідації боївки “Вовка” – Дмитра Романюка, до складу якої входило 6 осіб. Для ліквідації районної боївки СБ “Вовка” закріпили оперуповноваженого Надвірнянського РВ МВС молодшого лейтенанта Хамункіна з рейдовою групою. Згідно з даними агентурної сітки, встановлено, що “бандбоївка” СБ “Вовк” мала схрони в районі села Черник. Було вжито заходів для розкриття місця схронів. Вивчалася можливість вербування внутрішньої агентури з числа родичів, знайомих і колишніх учасників “банд”²².

На початку липня 1947 р. провідник разом з О. Збіглеєм та В. Штогрином із Стримби, переходячи на нове місце постою в присілку Бухтивець с. Пасічна, загинули в нерівному бою. Тіло загиблого провідника доставили в Надвірну, де воно лежало на драбині біля приміщення НКВС для залякування мешканців краю. Пізніше закопали

на території районного шляхово-ремонтного управління. У 1993 р. члени районного товариства “Меморіал” на чолі з О. Зварчук перепоховали останки загиблих на міському кладовищі²³.

Після Другої світової війни в боротьбі з радянським режимом повстанці відчували гіркоту поразок. Уже тоді певна частина вояків не витримала тягару повстанських буднів і постійної смертельної небезпеки, яка чигала на кожного з них буквально на кожному кроці, а ще душевних мук через виселення родин “в тайгу, до білих ведмедів”. Через це добровільно, або під тиском тортур вони погодилися на співпрацю з “енкаведистами”²⁴.

Отже, на основі архівних та звітних документів каральних органів радянської системи сучасникам можна дізнатися про методи боротьби з національно-визвольним рухом, зокрема й на Надвірнянщині. Велась нерівна і брудна боротьба. Постраждали й чимало сімей, які за зв'язок з підпільним рухом були вислані до Сибіру. Було викрито багато зрадників, які пожертвували життям побратимів задля власного благополуччя. Радянська влада ж відводила важливу роль у боротьбі з українським національно-визвольним рухом особливим спецгрупам. Незважаючи, на це, понад десяток років відділи УПА та члени ОУН проводили збройний та ідеологічний спротив окупантам.

¹ Кметюк І. Зродились ми великої години. Документальна публіцистика / І. Кметюк. – Надвірна: ПрАТ “Надвірнянська друкарня”, 2012. – С. 17, 20.

² Кметюк І. Зродились ми великої години... – С. 22.

³ Сіщук М. Мовою сердець і документів. (Спогади й архіви про діяльність УПА) / М. Сіщук. – Дрогобич: ПП “Швидкодрук”, 2009. – С. 13–17.

⁴ Надвірнянщина: Хресна дорога народного болю / [упоряд. О. Зварчук]. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2008. – С. 559.

⁵ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті. Документи і матеріали. Том 2. Книга 2 (1945–1946) / [відп. ред. професор М. Кугутяк]. – Івано-Франківськ: КПФ “ЛІК”, 2010. – С. 91–96.

⁶ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 85–87.

⁷ Кметюк І. Зродились ми великої години... – С. 42, 48–49.

⁸ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 312–313.

⁹ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19: Підпілля ОУН на Буковині: 1943–1951. Документи і матеріали / [упоряд. Д. Проданик]. – Київ–Торонто, 2012. – С. 482–483.

¹⁰ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 19... – С. 495–498.

¹¹ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 344–345.

¹² Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 352.

¹³ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 356–357.

¹⁴ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 363–364.

¹⁵ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 379–380.

¹⁶ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 628–633.

¹⁷ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті. Документи і матеріали. Том 2. Книга 3 (1947–1957) / [відп. ред. професор М. Кугутяк]. – Івано-Франківськ: КПФ “ЛІК”, 2011. – С. 25–27.

¹⁸ Кметюк І. Зродились ми великої години... – С. 36.

¹⁹ Кметюк І. Зродились ми великої години... – С. 161.

²⁰ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 398.

²¹ Кметюк І. Зродились ми великої години... – С. 159–163.

²² Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті... – С. 633.

²³ Кметюк І. Зродились ми великої години... – С. 163.

²⁴ Сіщук М. Мовою сердець і документів... – С. 12.

Наталія Зварчук.

Боротьба радянського режиму з національно-визвольним рухом на Надвірнянщині в другій половині 1940-х років

В статті розглянуто основні методи боротьби радянського режиму з учасниками УПА та підпільниками ОУН на теренах Надвірнянщини в другій половині 1940-х років ХХ ст. Дана тематика розкрита на основі звітних документів органів держбезпеки СРСР та на прикладі переслідування і ліквідації керівника боївки СБ “Вовка” – Дмитра Романюка в Надвірнянському районі.

Nataliia Zvarchuk.

Fighting the Soviet regime against nationalist movement in the territory of Nadvirna in the second half of the 1940s

In the article are considered the basic methods of fighting members of the Soviet regime against UPA and OUN clandestine movement in the territory of Nadvirna in the second half of the 1940s. XX century. This subject is revealed on the basis of accounting documents of Soviet Security organs and on the example of persecution and liquidation of the leader of troops of SB “Vovk” – Dmitro Romaniuk in Nadvirnyansky district.